

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης 35/2022

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Τμήμα Β')

Συνεδρίαση της 12^{ης} Απριλίου 2022

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Αικατερίνη Γρηγορίου, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Θεόδωρος Ψυχογιός, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Κωνσταντίνος Κατσούλας, Αλέξανδρος Ροϊλός, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Αγγελική Καστανά, Ιουλία Σφυρή, Ιωάννης Αλεξανδράκης, Μαρία Μπασδέκη, Παναγιώτης Δημόπουλος, Χρυσούλα Τσιαβού, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Χριστίνα Γιωτοπούλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτοκόλλου ΥΠΕΝ/ΔΔΥ/23604/1826/10.3.2022 έγγραφο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Γενική Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών και Νομοθετικού Έργου, Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών, Τμήμα Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν υπάλληλοι που απασχολούνται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, στον τομέα της καθαριότητας, με το καθεστώς των ασφαλιστικών μέτρων, δύνανται να απασχοληθούν υπερωριακά, σύμφωνα με την απόφαση του Υπηρεσιακού Γραμματέα του

ανωτέρω Υπουργείου με αριθμό πρωτοκόλλου ΥΠΕΝ/ΔΔΥ/17681/1377/2022 (Β'60).

Στο πιο πάνω ερώτημα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στο έγγραφο του ερωτήματος, το οποίο νομίμως υπογράφεται από τον Υπηρεσιακό Γραμματέα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (άρθρο 37 παρ. 1 (i) του ν. 4622/2019, Α'133, άρθρο 1 περ. 8 της απόφασης ΥΠΕΝ/ΔΝΕΠ/2187/108/11.2.2022, Β' 570 και άρθρο 8 παρ. 1(β) του ν.4831/2021, Α'170) και στα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν εκτίθενται τα εξής:

1. Με τις από 29.3.2018 συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, οι οποίες είχαν συναφθεί μεταξύ των Δ.Λ., Α.Μ., Φ.Ε., Α.Α., Π.Κ., Ε.Σ., Ι.Κ., Ε.Τ. και Α.Κ. και του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 8 του ν. 4506/2017 και την κοινή απόφαση των Υπουργών Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομικών, Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Υποδομών και Μεταφορών, με αριθμό ΔΙΠΑΑΔ/Φ.ΕΠ.1/637/οικ.2613/19.1.2018, συμφωνήθηκε η παροχή υπηρεσιών καθαριότητας των κτιρίων (εσωτερικού και προαύλιου χώρου) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, για χρονικό διάστημα δεκαοκτώ μηνών, δηλαδή από 2.4.2018 μέχρι 1.10.2019. Στις συμβάσεις περιλαμβάνεται περιγραφή των καθηκόντων των αντισυμβαλλομένων, καθώς και η πρόβλεψη ότι α) οι υπηρεσίες καθαριότητας θα παρέχονται με βάση τον ειδικότερο προγραμματισμό της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου και τις ανάγκες των υπηρεσιών, β) η εκτέλεση της εργασίας θα πραγματοποιείται από Δευτέρα έως Παρασκευή, με ωράριο 8 ωρών, γ) οι αποδοχές των αντισυμβαλλομένων θα καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις του ν. 4354/2015.

2. Η διάρκεια ισχύος των συμβάσεων παρατάθηκε για χρονικό διάστημα έξι μηνών, κατά την πρόβλεψη της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του ν. 4616/2019, δηλαδή μέχρι και την 1.4.2020.

3. Στο μεταξύ, οι Δ.Λ., Α.Μ., Φ.Ε., Α.Α., Π.Κ., Ε.Σ., Ι.Κ., Ε.Τ. και Α.Κ. άσκησαν ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών την με ημερομηνία 28.2.2020 και με αριθμό κατάθεσης 19645/553/2020 αγωγή, με την οποία ζήτησαν να αναγνωρισθεί ότι η σχέση που τους συνδέει με το Ελληνικό Δημόσιο είναι αυτή της εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, καθώς και την από 25.2.2020 και με αριθμό κατάθεσης 2005/27.2.2020 αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων, με την οποία, επικαλούμενοι επείγουσα περίπτωση και επικείμενο κίνδυνο, ζήτησαν να υποχρεωθεί το Δημόσιο να αποδέχεται προσωρινά τις υπηρεσίες τους. Η συζήτηση της αγωγής, κατά την προσδιορισθείσα δικάσιμο της 28.4.2020, ματαιώθηκε λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, ενώ, μετά τον προσδιορισμό της για την δικάσιμο της 2.3.2022, ματαιώθηκε εκ νέου λόγω αποχής των δικαστικών υπαλλήλων. Επί της αίτησης εκδόθηκε η απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών με αριθμό 3263/2020, με την οποία έγινε αυτή δεκτή και υποχρεώθηκε το Δημόσιο να αποδέχεται προσωρινά τις υπηρεσίες των αιτουσών, με τους ίδιους όρους, οι οποίοι ίσχυαν κατά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι συμβάσεις εργασίας ήταν σε ισχύ, μέχρι την έκδοση τελεσίδικης απόφασης επί της αγωγής.

4. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή (Μ.Πρωτ.Αθ.3263/2020) έγιναν δεκτά τα εξής: <<...Σύμφωνα με τα παραπάνω πιθανολογήθηκε ότι η απώλεια της θέσης εργασίας των αιτουσών, έχει ως συνέπεια τη διακινδύνευση της αξιοπρεπούς διαβίωσης αυτών και των οικογενειών τους και ότι η αποξένωση από τις θέσεις εργασίας τους θα οδηγήσει σε τετελεσμένες και μη αναστρέψιμες καταστάσεις. Ακολουθως συντρέχει κατεπείγουσα περίπτωση για την προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης με την από το καθ'ου αποδοχή των υπηρεσιών των αιτουσών με τους ίδιους όρους που αυτές παρείχαν πριν τεθούν σε διαθεσιμότητα...>>.

5. Η Διοίκηση συμμορφώθηκε με την ανωτέρω απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων και εξακολουθεί να απασχολεί τις αιτούσες στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας στον τομέα της καθαριότητας.

6. Με την απόφαση του Υπηρεσιακού Γραμματέα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας με αριθμό πρωτοκόλλου ΥΠΕΝ/ΔΔΥ/17681/1377/22-2-2022,(Β΄ 960),εγκρίθηκε η απογευματινή υπερωριακή απασχόληση υπαλλήλων, που υπηρετούν στο Υπουργείο αυτό, για το χρονικό διάστημα από τη δημοσίευσή της (3-3-2022), έως και τις 30.6.2022.
Ενόψει αυτών υποβλήθηκε το εξεταζόμενο ερώτημα.

Νομοθετικό πλαίσιο

7. Στα άρθρα 15 και 60 του π.δ 410/1988 «Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο των διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας που αφορούν το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των λοιπών Νομικών Προσώπων Δημοσίων Δικαίου», (Α΄191), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 15 Υπερωριακή Απασχόληση

Η υπερωριακή απασχόληση επιτρέπεται για αντιμετώπιση έκτακτων και επείγουσών αναγκών, με εφαρμογή των διατάξεων που ισχύουν κάθε φορά της εργατικής νομοθεσίας».

«Άρθρο 60 Χρόνος εργασίας – υπερωριακή απασχόληση

1. Οι διατάξεις, που ισχύουν για τη διάρκεια του χρόνου εργασίας των δημόσιων υπαλλήλων, εφαρμόζονται και για το προσωπικό του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Τυχόν ευνοϊκότερες ρυθμίσεις δε θίγονται...».

8. Στο άρθρο 14 του ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας, ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ, δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις», (Α΄143), ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 14 Ορισμοί

1.Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου, οι κάτωθι όροι έχουν την ακόλουθη έννοια: (...) στ. Κεντρική Διοίκηση ή Δημόσιο ή Κράτος : περιλαμβάνει την Προεδρία της Δημοκρατίας, τα Υπουργεία και τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, καθώς και τις Ανεξάρτητες Αρχές που δεν έχουν νομική προσωπικότητα...».

9. Στα άρθρα 7 και 20 του ν. 4354/2015 «Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις...» (Α΄176), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 7 Πεδίο εφαρμογής

1. Στις διατάξεις του παρόντος υπάγονται οι μόνιμοι και οι δόκιμοι πολιτικοί δημόσιοι υπάλληλοι, καθώς και οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου και ορισμένου χρόνου:

α) των φορέων της περίπτωσης στ΄ της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α΄143) ...».

«Άρθρο 20 Αποζημίωση για εργασία καθ΄ υπέρβαση του υποχρεωτικού ωραρίου. Αποζημίωση για εργασία προς συμπλήρωση του υποχρεωτικού ωραρίου.

A. Αποζημίωση για εργασία καθ΄ υπέρβαση του υποχρεωτικού ωραρίου .

1. Η καθιέρωση με αποζημίωση εργασίας καθ΄ υπέρβαση του υποχρεωτικού ωραρίου των υπαλλήλων επιτρέπεται μόνο για την αντιμετώπιση εποχικών, έκτακτων ή επείγουσών υπηρεσιακών αναγκών. Η υπερωριακή απασχόληση του προσωπικού εγκρίνεται με απόφαση του καθ ύλην αρμόδιου Υπουργού, στην οποία αναφέρονται σαφή και συγκεκριμένα στοιχεία που δικαιολογούν την ανωτέρω υπερωριακή εργασία ...

2. Οι ώρες της απασχόλησης καθ΄ υπέρβαση του υποχρεωτικού ωραρίου ορίζονται ανά εξάμηνο..., μέσα στο έτος, ως εξής:

α. Απογευματινή υπερωριακή εργασία

Για απογευματινή υπερωριακή εργασία μέχρι εκατόν είκοσι (120) ανά υπάλληλο ...».

10. Στο άρθρο όγδοο του ν.4506/2017(Α΄6), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο κατάρτισης των συμβάσεων του ιστορικού, πριν την κατάργησή του με το άρθρο 61 παρ. 3 του ν.4765/2021 (Α΄6), ορίζονταν τα ακόλουθα:

«Άρθρο όγδοο

1. Για την κάλυψη των αναγκών καθαριότητας και φύλαξης των Υπουργείων, των εποπτευόμενων από αυτά φορέων και των ανεξάρτητων αρχών, επιτρέπεται η πρόσληψη προσωπικού με σύμβαση ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου διάρκειας έως δεκαοκτώ (18) μηνών, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος. Για τις προσλήψεις του προηγούμενου εδαφίου δεν

απαιτείται η εγκριτική απόφαση της Τριμελούς Επιτροπής της παρ. 1 του άρθρου 2 της Π.Υ.Σ. 33/2206 (Α΄280). 2...».

11. Στο άρθρο τέταρτο του ν. 4616/2019 (Α΄86) ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο τέταρτο

Συνέχεια της δημόσιας διοίκησης

1... 3. Συμβάσεις ορισμένου χρόνου του προσωπικού που υπηρετεί κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 4506/2017 (Α΄191) παρατείνονται για έξι επιπλέον μήνες από την λήξη τους. Η παράταση των συμβάσεων δεν μεταβάλλει τον χαρακτήρα της σχέσης εργασίας, βάσει της οποίας προσλήφθηκαν οι απασχολούμενοι στις θέσεις αυτές».

12. Με την απόφαση του Υπηρεσιακού Γραμματέα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας με αριθμό ΥΠΕΝ/ΔΔΥ/17681/1377/2022, (Β΄ 960), που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 20 ν.4534/2015, ορίζονται τα εξής:

«... Εγκρίνουμε την υπερωριακή απογευματινή απασχόληση έως επτακοσίων (700) υπαλλήλων που υπηρετούν στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, οι οποίοι θα εργαστούν πέραν του κανονικού ωραρίου εργασίας για την αντιμετώπιση επείγουσών υπηρεσιακών αναγκών, όπως την εύρυθμη διοικητική, οικονομική και ψηφιακή μεταφορά των δασικών υπηρεσιών στο Υ.Π.Ε.Ν, δράσεις που σχετίζονται με την ταχεία αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και την άμεση στήριξη των πληγέντων από τις πυρκαγιές και τις πλημμύρες μετά τις φυσικές καταστροφές του προηγούμενου θέρους, την ομαλή μετάβαση στην απολιγνιτοποίηση, την απορρόφηση πόρων του ταμείου ανάκαμψης και την ενεργειακή αναβάθμιση των κτηρίων, για το χρονικό διάστημα από την δημοσίευση της παρούσης έως και 30.6.2022.

Οι ώρες υπερωριακής απογευματινής απασχόλησης δεν θα υπερβαίνουν τις 120 το εξάμηνο ανά υπάλληλο, βάσει της παραγράφου 2 του άρθρου 20 του ν. 4354/2015 (Α΄ 176).

Η συγκρότηση συνεργείων υπερωριακής εργασίας εκάστου μηνός και η περιγραφή των συγκεκριμένων εργασιών που θα πραγματοποιηθούν, θα γίνεται με απόφαση των Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων, οι οποίοι θα βεβαιώνουν και την πραγματοποίηση της άνω υπερωριακής εργασίας...

Της ως άνω υπερωριακής απογευματινής απασχόλησης δεν συμμετέχουν οι υπάλληλοι που λαμβάνουν αποζημίωση λόγω του ελεγκτικού έργου τους ως επιθεωρητές...».

13. Στα άρθρα 682, 692, 695 και 731 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο πέμπτο του άρθρου 1 του ν. 4335/2015 (Α'87), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 682

1. Κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 683 έως 703 τα δικαστήρια, σε επείγουσες περιπτώσεις ή για να αποτραπεί επικείμενος κίνδυνος, μπορούν να διατάζουν ασφαλιστικά μέτρα για την εξασφάλιση ή διατήρηση ενός δικαιώματος ή τη ρύθμιση μιας κατάστασης και να τα μεταρρυθμίζουν ή να τα ανακαλούν. Το δικαίωμα είναι δυνατό να εξαρτάται από αίρεση ή προθεσμία ή να αφορά μέλλουσα απαίτηση. 2...».

«Άρθρο 692

1. Το δικαστήριο διατάζει τα ασφαλιστικά μέτρα που κατά την κρίση του αρμόζουν σε κάθε περίπτωση και δεν έχει υποχρέωση να διατάξει το μέτρο που ζητείται. 2...».

«Άρθρο 695

Η απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων ισχύει προσωρινά και δεν επηρεάζει την κύρια υπόθεση».

«Άρθρο 731

Το δικαστήριο δικαιούται να διατάξει ως ασφαλιστικό μέτρο την ενέργεια, παράλειψη ή ανοχή ορισμένης πράξης από εκείνον κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση.»

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα Υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

14. Κατά την κρατούσα στη νομολογία άποψη, με την επιβαλλόμενη, από την απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων, υποχρέωση του εργοδότη να

αποδέχεται προσωρινά την εργασία του μισθωτού, του οποίου η σχέση εργασίας λύθηκε, αναστέλλεται προσωρινά η επέλευση των επαχθών για τον μισθωτό συνεπειών, που απορρέουν από τη λύση της εργασιακής σχέσης. Ειδικότερα, η ασφαλιστέα αξίωση δεν εξαντλείται σε μια εφάπαξ παροχή, αλλά αποτελεί ειδικότερη εκδήλωση μιας διαρκούς έννομης σχέσης, που τίθεται σε προσωρινή λειτουργία, έτσι ώστε, με τη λήψη του ασφαλιστικού μέτρου της προσωρινής ρύθμισης κατάστασης, να διατηρείται ζωντανή η υπηρεσιακή κατάσταση του μισθωτού. Σκοπείται, δηλαδή, να τίθεται, σε προσωρινή –έστω- λειτουργία η εριζόμενη έννομη σχέση, διατηρούμενης της ισχύος της και να αποτρέπεται, ως εκ τούτου, η απονέκρωσή της, η οποία ενέχει τον κίνδυνο αμετάκλητων καταστάσεων σε βάρος του μισθωτού, μέχρι να εκδοθεί απόφαση επί της κύριας δίκης, καθόσον η εκδιδόμενη, κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, απόφαση είναι προσωρινής ισχύος και δεν επηρεάζει την έκβαση της κύριας δίκης. (Μ.Πρωτ.Αθ.88/2021, 5520/2016, 6604/2007, 4768/2007, 2599/2007, Μ.Πρωτ.Λαμίας 290/2013, ΝΣΚ 359/2013, Π. Τζίφρα, Ασφαλιστικά Μέτρα, 1985, Κ. Μπέη, Δίκη 12, σελ. 140 επ.).

15. Υπό το ερμηνευτικό αυτό πρίσμα, στη δίκη των ασφαλιστικών μέτρων το ζήτημα που κρίνεται ως κύριο δεν είναι το αμφισβητούμενο δικαίωμα του ουσιαστικού δικαίου, δηλαδή, δεν κρίνεται αυθεντικά η έννομη σχέση του ουσιαστικού δικαίου, η οποία δύναται να εξετάζεται παρεμπιπτόντως από το δικαστήριο των ασφαλιστικών μέτρων, αλλά το (δικονομικό) δικαίωμα του αιτούντος να ζητήσει τη λήψη του ασφαλιστικού μέτρου, έτσι ώστε να διασφαλιστεί το τιθέμενο σε κίνδυνο, ουσιαστικής φύσεως, δικαίωμά του. (ad hoc Ολ. ΝΣΚ 284/2017).

16. Στην περίπτωση του ερωτήματος, με την απόφαση 3263/2020 του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, Ασφαλιστικά Μέτρα, υποχρεώθηκε το Δημόσιο να αποδέχεται προσωρινά τις υπηρεσίες των προσώπων που απασχολήθηκαν δυνάμει των συμβάσεων εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου που αναφέρονται στο ιστορικό και μετά τη λήξη του συμβατικού τους χρόνου, έως την έκδοση τελεσίδικης απόφασης επί της αγωγής τους. Και αυτό διότι κρίθηκε ότι, με την κατάργηση της εργασιακής σχέσης, δημιουργήθηκε κατάσταση αποξένωσης από την εργασία και τη μισθοδοσία, η οποία ενείχε τον κίνδυνο προσβολής της προσωπικότητας

αυτών, στο μέτρο που επηρεάζει το επίπεδο της αξιοπρεπούς διαβίωσής τους.

17. Με την απόφασή του αυτή το δικαστήριο δεν προέβη σε παρεμπόμποντα χαρακτηρισμό της εριζόμενης έννομης σχέσης και δεν εξέφερε σχετική κρίση, αλλά περιορίστηκε στην προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης κατά τα ανωτέρω, επιτάσσοντας, συγχρόνως, ρητά την εφαρμογή του εργασιακού καθεστώτος, στο οποίο οι πρώην συμβασιούχοι υπάγονταν πριν από τη λήξη των συμβάσεών τους.

18. Η κατάρτιση των συμβάσεων αυτών έλαβε χώρα κατ' εφαρμογή της νομοθετικής πρόβλεψης της διάταξης του άρθρου 8 του ν. 4506/2017, με την οποία επιτράπηκε η πρόσληψη προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου διάρκειας έως δεκαοκτώ μηνών για την κάλυψη των αναγκών καθαριότητας των Υπουργείων. Αντίστοιχα, η παράταση της ισχύος τους για έξι επιπλέον μήνες έλαβε χώρα κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του ν. 4616/2019, με την οποία ρητά ορίστηκε ότι η παράταση των συμβάσεων δεν μεταβάλλει το χαρακτήρα της σχέσης εργασίας ως ορισμένου χρόνου. Συνεπώς, μετά την πάροδο του χρονικού διαστήματος κατά το οποίο παρατάθηκε η χρονική διάρκεια ισχύος των συμβάσεων και τη λήξη αυτών, οι ανωτέρω παρέχουν τις υπηρεσίες τους προς το Υπουργείο εξωσυμβατικά, δυνάμει δικαστικής απόφασης και επ' αυτών έχουν εφαρμογή οι κανόνες που διέπουν τη σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, δηλαδή οι κανόνες που εφαρμόζονταν κατά τη διάρκεια ισχύος των συμβάσεων.

19. Επομένως, κατά το χρόνο της εξωσυμβατικής, δυνάμει δικαστικής απόφασης, προσωρινής απασχόλησής τους στο Υπουργείο, οι πρώην συμβασιούχοι διατηρούν το ίδιο μισθολογικό και ασφαλιστικό καθεστώς και το ωράριο με το οποίο δικαιούνται να εργάζονται πριν από τη λύση της συμβατικής εργασιακής τους σχέσης, παρά το γεγονός ότι δεν έχει λάβει χώρα κατάρτιση νέας σύμβασης, ούτε ανανέωση της προηγούμενης (Ολ ΝΣΚ 284/2017, ΝΣΚ 126/2019, ΝΣΚ 77/2015, Ολ. Ελ. Συνεδρίου, συνεδρίαση της 12.1.2011).

20. Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 15 και 60 του π.δ 410/1988 και 7 και 20 του ν. 4354/2015 προκύπτει ότι η ανάθεση υπερωριακής εργασίας

είναι δυνατή και στους απασχολούμενους δυνάμει συμβάσεως εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου. (ΑΠ 657, 658/2003).

21. Κατόπιν των ανωτέρω, γίνεται ομόφωνα δεκτό ότι οι πρώην συμβασιούχοι που απασχολούνται στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας στον τομέα της καθαριότητας με το καθεστώς των ασφαλιστικών μέτρων, οι εργασιακές σχέσεις των οποίων πρέπει να τελούν υπό το κανονιστικό πλαίσιο της προηγούμενης, συμβατικής, απασχόλησής τους και, συγκεκριμένα, υπό το εργασιακό καθεστώς της σχέσης εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, είναι δυνατόν απασχοληθούν και υπερωριακά.

22. Περαιτέρω, και ως προς το ειδικότερο ζήτημα, εάν οι ανωτέρω εργαζόμενοι μπορούν να απασχοληθούν υπερωριακά, σύμφωνα με την απόφαση του Υπηρεσιακού Γραμματέα του ανωτέρω Υπουργείου με αριθμό πρωτοκόλλου ΥΠΕΝ/ΔΔΥ/17681/1377/2022 (Β'60), σχηματίστηκαν δυο γνώμες.

23. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, η οποία σχηματίστηκε από την Πρόεδρο του Τμήματος, Αικατερίνη Γρηγορίου, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ., τον Θεόδωρο Ψυχογιό, Αντιπρόεδρο Ν.Σ.Κ. και τους Κωνσταντίνο Κατσούλα, Αλέξανδρο Ροϊλό, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Ιουλία Σφυρή, Ιωάννη Αλεξανδράκη, Μαρία Μπασδέκη και Παναγιώτη Δημόπουλο, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (ψήφοι 9), με την οποία συντάχθηκε και η Εισηγήτρια, από το ρυθμιστικό πεδίο της απόφασης του Υπηρεσιακού Γραμματέα του ΥΠΕΝ εξαιρούνται αποκλειστικά και μόνο οι υπάλληλοι που λαμβάνουν αποζημίωση λόγω του ελεγκτικού τους έργου ως επιθεωρητές. Με βάση την απόφαση αυτή είναι επιτρεπτή η ανάθεση υπερωριακής εργασίας καθαριότητας, εφόσον και κατά το μέτρο που είναι αναγκαία, στο πλαίσιο αντιμετώπισης των επείγουσών υπηρεσιακών αναγκών που αναφέρονται στην απόφαση και εντός των ορίων αυτής. Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή προβλέπεται η συγκρότηση συνεργείων υπερωριακής εργασίας εκάστου μηνός με απόφαση των Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων. Σε κάθε απόφαση συγκρότησης συνεργείου υπερωριακής απασχόλησης θα περιγράφονται και εξειδικεύονται οι συγκεκριμένες εργασίες που θα πραγματοποιηθούν για την αντιμετώπιση των υπηρεσιακών αναγκών που αναφέρονται στην απόφαση. Δοθέντος δε ότι οι εργασίες καθαριότητας αποτελούν βοηθητικές εργασίες, απολύτως αναγκαίες για την εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας, είναι δυνατή η ανάθεση

και αυτών με τις πράξεις συγκρότησης των συνεργείων, εάν, κατά την κρίση της διοίκησης, οι εργασίες αυτές επιβάλλονται για την κάλυψη των επείγουσών αναγκών καθαριότητας που συνεπάγεται η υπερωριακή εργασία των λοιπών υπαλλήλων του συνεργείου. Με το δεδομένο, δε, ότι οι πρώην συμβασιούχοι που απασχολούνται στο Υπουργείο, στον τομέα της καθαριότητας, με το καθεστώς των ασφαλιστικών μέτρων, μπορούν να απασχοληθούν υπερωριακά, είναι δυνατή, κατά τα αμέσως ανωτέρω, η ανάθεση σε αυτούς υπερωριακής εργασίας, σύμφωνα με την ΥΠΕΝ/ΔΔΥ/17681/1377/2022 απόφαση του Υπηρεσιακού Γραμματέα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

24. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, η οποία απαρτίστηκε από τις Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αγγελική Καστανά και Χρυσούλα Τσιαβού, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (ψηφοί 3), υποστηρίχθηκαν τα ακόλουθα.

Όπως ρητώς διαλαμβάνεται στην παράγραφο 1 της περιπτώσεως Α του άρθρου 20 του ν. 4354/2015 (Α'176), κατ' επίκληση του οποίου εκδόθηκε η ενδιαφέρουσα εν προκειμένω απόφαση του Υπηρεσιακού Γραμματέα του ΥΠΕΝ, η καθιέρωση με αποζημίωση εργασίας καθ' υπέρβαση του υποχρεωτικού ωραρίου των υπαλλήλων, επιτρέπεται μόνο για την αντιμετώπιση εποχικών, έκτακτων ή επείγουσών αναγκών (εδ. α'), στη δε εγκριτική απόφαση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού (εφόσον πρόκειται για υπερωριακή απασχόληση υπαλλήλων Υπουργείου), θα πρέπει να αναφέρονται σαφή και συγκεκριμένα στοιχεία που δικαιολογούν την ανωτέρω υπηρεσιακή εργασία (εδ. β'), καθώς και ο αριθμός των υπαλλήλων, το χρονικό διάστημα και οι ώρες υπερωριακής απασχόλησής τους μέσα στα όρια των πιστώσεων του Προϋπολογισμού του ως άνω φορέα, μη επιτρεπομένης της επιβάρυνσης του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων (εδ. 8). Εξάλλου, κατά τη διάκριση του νόμου, οι εποχικές και οι επείγουσες, είναι υπηρεσιακές ανάγκες που δεν προκύπτουν απρόβλεπτα, όπως οι έκτακτες, αλλά συνδέονται, είτε με την (τεκμηριωμένη) ανάγκη πρόσθετης εργασίας κατά συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, είτε με άλλες συνθήκες, επαρκώς προσδιορισμένες, που καθιστούν απαραίτητη, για την εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας την απασχόληση του προσωπικού σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, εκτός του τακτικού ωραρίου εργασίας και καθ' υπέρβαση της υποχρεωτικής

απασχόλησης (βλ. και ΕΣ 274/2016 – Τμήμα Ι, δημ. Στη ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Είναι προφανές, ότι η παροχή πρόσθετης εργασίας πέραν του κανονικού ωραρίου και καθ' υπέρβαση της υποχρεωτικής απασχόλησης, από την κατηγορία των υπαλλήλων που απασχολούνται στον τομέα της καθαριότητας για την κάλυψη των αναγκών του κτιρίου του ΥΠΕΝ, αδιαφόρως αν αυτοί ανήκουν σ' εκείνους που συνεχίζουν να παρέχουν εργασία, δυνάμει της παραπάνω απόφασης ασφαλιστικών μέτρων, δεν εμπίπτει στο ρυθμιστικό πεδίο της επίμαχης κανονιστικής απόφασης, με την οποία προσδιορίζονται περιοριστικώς και όχι ενδεικτικώς οι επείγουσες ανάγκες για την αντιμετώπιση των οποίων απαιτείται υπερωριακή απογευματινή απασχόληση μέχρι επτακοσίων (700) υπαλλήλων, πέραν του κανονικού ωραρίου τους, κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, και οι οποίες αφορούν στην κάλυψη συγκεκριμένων και σαφώς προσδιορισμένων τομέων αρμοδιότητας του ΥΠΕΝ, όπως η διοικητική, οικονομική και ψηφιακή μεταφορά των δασικών υπηρεσιών στο ΥΠΕΝ, δράσεις που σχετίζονται με την ταχεία αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος καθώς και την άμεση στήριξη των πληγέντων από τις πυρκαγιές και τις πλημμύρες μετά τις φυσικές καταστροφές του προηγούμενου θέρους, την ομαλή μετάβαση στην απολιγνιτοποίηση, την απορρόφηση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και την ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων. Συνεπώς, για την τυχόν συμπερίληψη και των συγκεκριμένων υπαλλήλων στην υπερωριακή απογευματινή απασχόληση, απαιτείται η έκδοση συμπληρωματικής κανονιστικής απόφασης, στην οποία θα προσδιορίζεται ως επείγουσα ανάγκη για την παροχή πρόσθετης εργασίας πέραν του κανονικού ωραρίου και ο τομέας της καθαριότητας, λαμβάνοντας επίσης υπόψη ότι οι αποφάσεις συγκρότησης των συνεργείων υπερωριακής εργασίας που θα εκδοθούν δεν αποτελούν επαρκές έρεισμα της υπερωριακής απασχόλησης των ανωτέρω προσώπων, ούτε της σχετικής δαπάνης, διότι είναι ατομικές διοικητικές πράξεις, και δεν θέτουν ουσιαστικό κανόνα δικαίου, με την έννοια του χαρακτηρισμού μιας ανάγκης ως επείγουσας, όπως η επίμαχη κανονιστική απόφαση, αλλά την προϋποθέτουν. (βλ.ΕΣ 274/2016 – Τμήμα Ι).

Απάντηση

25. Κατόπιν των ανωτέρω, στο ερώτημα που υποβλήθηκε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Β΄) γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφία ως εξής:

Οι πρώην συμβασιούχοι που απασχολούνται προσωρινά στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, στον τομέα της καθαριότητας, λόγω συμμόρφωσης της διοίκησης με την απόφαση ασφαλιστικών μέτρων του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, με αριθμό 3263/2020, δύνανται να απασχοληθούν υπερωριακά, σύμφωνα με την απόφαση του Υπηρεσιακού Γραμματέα του ανωτέρω Υπουργείου, με αριθμό ΥΠΕΝ/ΔΔΥ/17681/1377/2022, με την οποία εγκρίθηκε η υπερωριακή απογευματινή απασχόληση υπαλλήλων που υπηρετούν στο ίδιο Υπουργείο, για την αντιμετώπιση των επείγουσών υπηρεσιακών αναγκών που αναφέρονται στην απόφαση, εφόσον, κατά την κρίση της διοίκησης, όπως αποτυπώνεται στις αποφάσεις συγκρότησης συνεργείων υπερωριακής απασχόλησης οι εργασίες αυτές επιβάλλονται για την κάλυψη των επείγουσών αναγκών καθαριότητας που συνεπάγεται η υπερωριακή εργασία των λοιπών υπαλλήλων που εργάζονται υπερωριακά και συγκροτούν τα προβλεπόμενα στην απόφαση συνεργεία.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 20.4.2022

Η Πρόεδρος

Η Εισηγήτρια

Αικατερίνη Ι. Γρηγορίου
Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Χριστίνα Π. Γιωτοπούλου
Πάρεδρος ΝΣΚ